

Víra XII

17. 2. 1986

KAZETA 1

STRANA A

...

KONEC STRANY A

STRANA B

...

...

KONEC STRANY B

KONEC KAZETY 1

KAZETA 2

STRANA A

...

...

KONEC STRANY A

STRANA B

...

[ASI OD 23:00...] Byl to vlastně Platón, který udělal Sókrata – ne v tom smyslu, že by si ho vymyslel, ale že nám ho zprostředkoval... Když na nás nenavážou budoucí generace, znamená to, že naše filosofování bylo k ničemu? ... Co kdyby pojmové myšlení nebylo objeveno? Nebyla by ta ohromná příležitost dneska kritizovat předmětné myšlení. Jsou omyly, které jsou vysloveným scestím, a jsou omyly, které jsou neobyčejně plodné. Cílem filosofické práce samozřejmě je najít pravdu. Jenomže pravda je vyhrazena bohům. My můžeme pravdu jenom milovat a dělat chyby... Jediná naše naděje je, že to budou fruktifikovatelné chyby, chyby, které se prokážou jako produktivní... A proto, když tohle filosof ví, tak daleko raději bude klást otázky než na ně odpovídat. Poněvadž si není jist, jestli ty odpovědi budou produktivní. Ale ty otázky, tam je takřka jistota, že jsou produktivní. I když jsou špatně položené.

...

Jenomže my si ukážeme, že v tom tážení není rozhodující to dotazování, ale že je rozhodující ta aktivita tážací, a ta že může být podrobena reflexi. Ten největší význam otázek spočívá v tom, že mohou být podrobeny reflexi. Dokud nejsou otázky postaveny, formulovány a analyzovány, tak je to jenom takové tušení. A když se řádně formulují, tak pak se mohou rozebrat na kolečka... Nejdřív ty kolečka nejsou... Tím se mýlí tedy Weischedel, že za to nejdůležitější na otázce považuje to, že zpochybňuje to, nač se táže. Každý pokrok v myšlení spočívá v tom, že je položena otázka, nějak se na ni odpoví, zjistí se, že odpověď je blbá nebo špatná, pak se to svede na otázku, že by byla blbá nebo špatná, nějak špatně položená. No a teď se najde, že nikdy otázka není, aniž by něco tvrdila. A teď může být chyba v tom: otázka se správně táže, ale něco blbě tvrdí. Nebo něco dobře tvrdí, ale blbě se táže. To není všecko spjaté tak, že by to nebylo od sebe oddělitelné. My tyhle složky musíme jednu po druhé oddělit a teď prozkoumat. A nejproduktivnější na otázce je, že se zpochybní to, co se v ní tvrdilo. A ne že se zpochybnilo tamto, na co jsme se ptali. To je chyba Weischedela. To si ukážeme při té analýze struktury otázky. Budu vám říkat příklad – no není tak pozdě... Jenom naznačím, já se k tomu stejně vrátím a budu to podrobněji vykládat...

Podívejte, taková primitivní nefilosofická otázka – poněvadž je třeba začít u otázek nefilosofických, abychom odlišili nefilosofické otázky od filosofických... Začneme: kolik má nohou moucha? Nebo pavouk nebo stonožka nebo žába nebo slepýš. A teď Heidegger rozlišuje to das Gefragte, das Erfragte a das Befragte. To das Gefragte, to je počet nohou. Das Befragte, to je jednou stonožka, jednou pavouk – čili tam se tážeme, u čeho nebo na čem to je počet. A pak je das Erfragte, a to je to, co chceme zjistit, v posledu co chceme vědět. To je počet nohou toho živočicha. A teď představte si, že někomu to je jasné, ukážete mu pavouka, stonožku a pak mu ukážete slepýše. On se na něj koukne a řekne: žádnou. Chyba lávky. Protože, jak je známo, slepýš není had, nýbrž ještěrka, ale zvláštní ještěrka, která má zakrnělé končetiny... Takže teprve anatom, když zabije, rozřeže, a uvidí tam skryté kostičky... ale jsou to jasné zbytky čehosi, co měly původně být nohy, tak tam zjistí tohle. A teď si představte: proč říkáme u pavouka, že má nohy? Má on kosti, svaly a funguje mu to tak jako noha? Čili čím se to podobá, má on tam klouby? Prostě proč tomu říkáme vůbec nohy? No z funkčního hlediska jsou to jakési výčnělky, které mu umožňují pohyb. Čili tam noha je definována funkčně. Ale když přijdeme ke slepýši, tak... tam to funkční hledisko je úplně zanedbatelné. Naproti tomu důležité je hledisko histologické, respektive anatomické. Ale zase z hlediska anatomického je blbost mluvit o nohách u pavouka. To je něco úplně jiného anatomicky. A najednou se ukáže, že my vůbec nevíme, co to je noha.

Co jsme tady zproblematizovali? Pavouky, počet nebo na co jsme se to ptali? Ne, my jsme zproblematizovali, co to je noha, my jsme si jenom uvědomili, že na první pohled, když to není vidět, tak si myslíme, že to nemá nohy, a ono to zatím nohy má, schované pod kůží. My jsme rozšířili pojem, upřesnili pojem nohy. A zároveň jsme si uvědomili, že když mluvíme o noze ve smyslu funkčním, tak že je to něco jiného, než když

mluvíme o noze ve smyslu anatomickém. Tohleto u Weischedela vůbec není, tam se mluví vůbec „Fraglich machen“. Ale co tedy tam zpochybňujeme? Když se pokoušíme odpovědět na něco, tak se najednou může ukázat – jiný případ je... v těch Nových základech přírodovědy... Tak například se zeptáme, jak daleko je duha. A teď řekněme, že nějak se to dá změřit, a zjistí se, že to je osm světelných minut. No to je blbost, vždyť my ji vidíme odtamtud tamhle... Ale my jsme měřili, odkud jde to světlo, ale to nejde z té duhy, to jde ze slunce. ... Nám se jeví duha, jako že je tady... ale my naměříme absurdní vzdálenost. Takže musíme celou otázku přeformulovat: ne jak daleko je duha, ale jak daleko jsou ty kapky, v kterých se to světlo láme. Co se tady zproblematizovalo: duha nebo slunce? Zproblematizoval se ten aparát, s kterým jsme k tomu přistupovali, abychom k tomu mohli přistupovat líp.

...

On mluví o všeobecné Fraglichkeit všeho. To není pravda. My zpochybňujeme něco, co jsme sami utvořili... Napravujeme to, a teď tam najdeme něco jiného. V tom, jak jsme to napravili, jsme se zas dopustili ještě něčeho dalšího. My couváme k sobě a korigujeme své přístupy, a ne že děláme fraglich všecko kolem. To přece je rozdíl. ... To není tak, že jakkoli zformulujeme nějakou otázku na něco. Vždycky se problematickým stává to, co jsme udělali. Tím se stále dostáváme k sobě. To, co bylo napsáno na svatyni v Delfách, gnóthi seauton, to je základ filosofické orientace...

...

Naopak, my všechno to kolem poznáme, když víme, jak poznáváme. Když víme, jak vidíme. My musíme sebe poznat, abychom mohli poznat to ostatní. Když známe jenom to ostatní, tak to známe špatně. Ale to neděláme fraglich ty věci... ale to, jak je známe.

...

Já můžu dělat fraglich to, jak se mi to jeví, co si o tom myslí. Ale nemůžu dělat věci fraglich. ... To je blbost, to není pravda. Když se na něco ptám, tak de facto se vždycky ptám na sebe – taky. A jestli se něco činí fraglich, tak to je to, co jsem si dosud o tom myslel. Jak bych se já mohl na něco tázat, když bych o tom vůbec nic nevěděl. Když vůbec nic nevím, tak se na to nemůžu ani ptát. Čili: já se ptám, protože o tom něco vím. Ale nevím o tom vše nebo si nejsem jistý, jestli to o tom vím správně. Čili když se ptám, tak de facto fraglich činím to, co jsem si o tom dosud myslel, a díky čemu se na to můžu lépe zeptat.

...

Jak říká Kant v úvodu k druhému vydání Kritiky čistého rozumu, ... rozum nakonec poznává vždycky jenom to, co do věcí vložil, nikoli ty věci.

... K čemu to vede? Nějak se to zužuje, ale kam se zužuje?

LvH: No kam, ke mně. Já koriguju své přístupy. A díky tomu, že je koriguju, tak stále lépe poznávám věci, které se dají poznat díky přístupu... No a že nemůžu nic poznat, je naprosto nedoložený, předčasný, netrpělivý, absolutistický krok, protože naopak já se naopak každým krokem sebezkoumání a seberevize přesvědčuju, že poznávám lépe... To je zkušenost. Proč mám takový zájem se obracet ke svým vlastním přístupům a ke svým předpokladům a předsudkům a tak dále? A teď je odhaluju a reviduju – proč? Právě jenom z té ohromné důvěry a lásky k pravdě, kdežto většina lidí, kteří nejsou posedlí tímhle způsobem, si drží své předsudky, aby o ně nepřišli. Poněvadž přijít o ně, to znamená, že se jim hroutí svět. Oni se toho bojí, pustit se těch předsudků. Oni si nějakým způsobem zkatalogizovali všechno kolem a nechtějí, aby jim do toho něco... Čili jediné ve jménu pravdy, jenom proto, že tu pravdu považuju za daleko důstojnější a žádoucnější, vhodnější, proto já jsem ochoten probírat sám sebe a své chyby, abych si usnadnil cestu k pravdě. Vůbec – kde tady je základ pro nějakou skepsi, že nemůžu poznat? To je prostě naprosto nedoložené... Jako když onehdy tady přišel nějaký známý s nějakým textem a chtěl, abych se na to podíval, a když jsem začal říkat svoje kritické výhrady, tak vstal a začal říkat: já jsem prostě blbý, já už nic takového dělat nebudu... Místo aby byl nadšený, že jsem mu ukázal, jaké blbosti tam napsal. Mít to potěšení, když vám někdo odhalí, jaké blbosti tam máte...

...

LvH: ... Tohle přece dělá věda. ... Musí se zúžit pozornost, a pak tam – co musí... Odborník musí o všem vědět něco a o něčem všechno. A to je přesně ono. Kdyby to nezužoval, tak by nepronikl dost daleko. ... Člověk si pak uvědomí, že to vlastně zúžil moc a že mu spousta věcí uteklo. No dobře, tohle je základní zkušenost se životem. Když se rozhodnete jít studovat nějakou průmyslovku, strojařinu, no tak tím jste si zamezil jít na gymnázium. A když...

KONEC STRANY B

KONEC KAZETY 2